

availability of physical exercises during the implementation of health and recreational motor activity depends on the objective capabilities of the person and the difficulties in performing the exercises. The optimal degree of accessibility is determined by the full compliance of the difficulties that arise with the objective possibilities. Thus, accessibility does not in itself mean the absence of difficulties, it only indicates the extent to which they can be actually overcome. The availability of physical activity can be properly assessed only taking into account their health or recovery effect. With the gradual increase of levels of physical and functional condition, with the strengthening of human health, the limits of what is available expand, changing the optimal degree of accessibility. Accordingly, the requirements for the selection of means and technologies of health and training motor activity are changing.

To implement the principle of accessibility, special programs are used that take into account all individual data and the nature of the requirements imposed on the body by numerous methods and means of physical education; these data and the nature of the requirements are correlated, which helps to determine the optimal degree of availability. The choice of rational methods is important physical education, general training. Many countries are developing special health mini-programs that are designed to attract as many people as possible ("3 × 3", "7 × 7" - 3 or 7 classes per week with intensive exercise for 7 minutes, etc.).

Health is a state of complete physical, spiritual and social well-being.

**Бінецький Д. О.,
Зеленська З. П.,
Миленська С. М.**

*Інститут проблем виховання НАПН України, Київ, Україна
Навчально-виховний комплекс «Міжнародний ліцей МАУП», Київ, Україна
Департамент молоді та спорту КМДА, Київ, Україна*

ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена актуальній проблемі військово-патріотичного виховання старших підлітків у процесі військово-спортивної діяльності в умовах збройної та інформаційної агресії з боку російської федерації проти України, яка потребує військової підготовки учнівської молоді до військової служби та захисту України.

Ключові слова: військово-патріотичне виховання, старші підлітки, педагогічні умови, захист України, військова служба, військово-спортивна діяльність.

Вітчизняні дослідники О. Остапенко, В. Кравченко, Г. Почепцов та інші [2; 3; 5] характеризують гібридну війну як війну без правил, яка вирізняється переважно інформаційною агресією, яка спрямована на руйнування духовного світу націй і народів, проти яких ведеться. Дослідники зазначають, що серед трьох її складових (інформаційна, психологічна, ідеологічна) найважливішою є інформаційна складова, ЗМІ і нові медіа.

В процесі дослідження були визначено такі компоненти військово-патріотичної вихованості старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності: когнітивний, емоційно-ціннісний, мотиваційний, діяльнісно-практичний.

На основі чотирьохетапної процесуальної схеми сходження підростаючої особистості, розробленої академіком Іваном Бехом [1], узагальнюючи

напрацювання вчених і практиків з проблеми військово-патріотичного виховання старших підлітків та визначених структурних компонентів військово-патріотичного виховання особистості нами було визначено критерії та показники військово-патріотичної вихованості старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності, а саме:

- когнітивний критерій (усвідомлення учнями цінності поняття «військово-патріотичне виховання» як складової життєдіяльності; розуміння учнем змісту історії і традицій рідної школи, місцевості, історії України, ролі війська у відстоюванні ідеалів свободи та державності України; обізнаність із формами військово-патріотичної роботи (військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»));

- емоційно-ціннісний критерій (інтерес до традицій та історії Збройних Сил України, історії України), позитивне ставлення до військово-спортивної діяльності (військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»); прагнення до самовдосконалення в процесі військово-оборонної діяльності;

- критерій довольного імпульсу (готовність до військової служби та захисту України; прагнення до самовдосконалення в процесі військово-спортивної діяльності; вольове прагнення брати участь у різних формах військово-спортивної діяльності (військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»)).

- діяльнісно-практичний критерій (активність у різних формах військово-спортивної діяльності (військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»)), змаганнях з військово-спортивних ігор «Хортинг-Патріот», «Сокіл»

(«Джура»). Відповідно до критеріїв та показників визначено рівні військово-патріотичної вихованості старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності: високий, середній, низький.

До першої групи увійшли старші підлітки з низьким рівнем військово-патріотичної вихованості. Учні цієї групи не усвідомлюють зміст військово-патріотичної вихованості як важливої складової життєдіяльності; не розуміють важливість стану готовності особистості до військової служби; не мають знань щодо історії українського війська, розуміння його ролі у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України. Учні середніх класів цього рівня не виявляють інтерес до діяльності спрямованої на підготовку військової служби та захисту України; не проявляють радісного переживання в процесі діяльності спрямованої на підготовку до військової служби та захисту України; у них відсутнє бажання брати участь у різних формах військово-оборонної діяльності. Старші підлітки не прагнуть до самовдосконалення в процесі військово-спортивної діяльності; відсутнє вольове прагнення брати участь у різних формах військово-спортивної діяльності. Також старші підлітки не проявляють активності у процесі підготовки та проведення військово-спортивної гри «Хортинг-Патріот» та «Сокіл» («Джура»). До другої групи увійшли старші підлітки із середнім рівнем військово-патріотичної вихованості. Ці учні недостатньо усвідомлюють зміст військово-патріотичного виховання, як важливу складову життєдіяльності; мають посередні знання щодо

історії українського війська, розуміння його ролі у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України. Учні 8–9 класів цього рівня виявляють не стійкий інтерес до військово-спортивної діяльності; у них нестійке бажання брати участь у різних формах освітньої роботи. Старші підлітки із середнім рівнем військово-патріотичної вихованості виявляють

середню морально-етичну мотивацію до військово-спортивної діяльності; ситуативно виявляють стійке прагнення до самовдосконалення в процесі військово-спортивної діяльності; не завжди проявляють вольове зусилля (прагнення) брати участь у різних формах військово-спортивної діяльності (змаганнях військово-патріотичні спортивні ігри «Хортинг-Патріот», «Сокіл («Джура»)). До третьої групи увійшли старші підлітки з високим рівнем військово-патріотичної вихованості. Вони усвідомлюють військово-патріотичну вихованість, як важливу складову життєдіяльності зростаючої особистості; розуміють важливість підготовки до військової служби та захисту України; мають високі знання щодо історії українського війська, розуміння його ролі у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України. Учні 8 – 9-х класів цього рівня виявляють інтерес до військово-спортивної діяльності; проявляють радісне переживання в процесі військово-спортивної діяльності; виявляють бажання брати участь у різних формах військово-оборонної діяльності. Старші підлітки з високим рівнем військово-патріотичної вихованості проявляють високу морально-етичну мотивацію щодо виконання військового обов'язку; вольове прагнення брати участь у різних формах діяльності спрямованої на підготовку до військової служби та захисту Вітчизни (змаганнях з військово-прикладних видів спорту, військово-патріотичні спортивні ігри «Хортинг-Патріот», «Сокіл («Джура»)). В процесі формувального етапу дослідження були визначені педагогічні умови військово-патріотичного виховання учнів середніх класів у процесі військово-спортивної діяльності:

- підвищення мотивації старших підлітків до військово-спортивної діяльності впроваджувалася з метою мотиваційно-ціннісного впливу на школярів та була спрямована на усвідомлення ними важливості військово-спортивної діяльності (військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура»)) для підготовки себе до майбутньої військової служби та захисту України;

- удосконалення змісту, методів та організаційних форм військово-патріотичного виховання старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності впроваджувалася з метою кращого розуміння учнями змісту історії і традицій рідної школи, місцевості, історії України, ролі війська у відстоюванні ідеалів свободи, незалежності та державності України; кращої обізнаності із формами військово-спортивної діяльності;

- набуття старших підлітків практичного досвіду військово-патріотичного виховання старших підлітків в процесі військово-спортивної діяльності – впроваджувалася з метою формування в них рішучості, ініціативності та активності до зазначеної діяльності.

Для реалізації визначених педагогічних умов використовувалися колективні, групові й індивідуальні форми та методи роботи. Широко застосовувалися такі методи, як пояснення, бесіда, обговорення, мотивування, стимулювання, переконання, демонстрування, створення ситуацій успіху, встановлення індивідуальних рекордів, гласність досягнень учнів, оцінювальні судження вчителя, керівника військово-патріотичної роботи. Практичне значення статті полягає в тому, що її матеріали можуть використовуватися в організації та проведенні Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») та Національної дитячо-юнацької військово-спортивної гри «Хортинг-Патріот» з метою підвищення ефективності підготовки учнівської молоді до військової служби та захисту України.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник / Бех І.Д. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі : посібник/ уклад. М. Д. Зубалій, В. В. Івашковський, О. І. Остапенко, М. В. Тимчик, Б. Б. Шаповалов; З. М., Діхтяренко, І. П. Білоцерківець, – Київ. : ПАЛІВОДА А. В. – 2016. – 225 с.
3. Кравченко В. Ю. Теорія «гібридної війни»: український вимір / В. Ю. Кравченко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія. Політологія. No 2. - 2015. URL: <http://repo.dma.dp.ua>.
4. Методика формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни в різних типах закладів освіти. методичний посібник [Остапенко, О. І. (ред.), Зубалій, М. Д., Тимчик, М. В.]. – Кропивницький: Імекс-ЛТД. – 2019. – 168 с.
5. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття / Г. Почепцов. – Київ: ВД «Києво-Могилянська академія». – 2017. – 260 с.
6. Форми і методи формування в учнів готовності до захисту Вітчизни : методичні рекомендації [Зубалій М.Д. (ред.), Остапенко О.І., Тимчик М. В.] : метод. рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД. – 2019. – 72 с.